

NÄITLEJAÕPPEST

Näitleja peab õppima selgeks vastuolude keele.

Siirusest üksi ei piisa, valetamine üksi on tülgastav ja kummalegi neist ei ehita teatrit. Siirusest kõneles Stanislavski õpilane Grotowski kui kanalist, mille kaudu igaiüks võib lavale tirida parimad ettekujutused iseendast, uskudes, et on Stanislavski nõude „lähtu iseendast“ sajabrotsendiliselt täitnud. Tavaliselt näitab selline suhtumine põlgust näitlejatehnika (see tapvat siiruse), pika harjutamise (see nüristavat siiruse) ja kummaliste teatrivormide vastu (need ahistavat siirust) ja paljundab stereotüüpseid lahendusi. Nagu masin. Masin on siiras – täidab tõrkumatult käske ja kui ta seda enam ei tee (hakkab valetama), siis remonditakse teda instruksiooni järgi või visatakse ära. Masina saab programmeerida ka nimelt alternatiivsele süsteemile, nii et näitleja ainult arendabki tehnikat, harjutab väsimatult, sööstab kummalistesse teatrivormidesse ja arvab, et Stanislavski nõue on nüüd küll kahesajaprotsendiliselt täidetud! Aga ikka on ta vaid „siirusemasin“, ehkki veidi kvaliteetsem.

Paljude meelet moodustab Stanislavski „süsteem“ just selle juhendi, mille järgi neid lavalisi siirusemasinaid remontida ja toota. „Süsteemi“ annab tõesti ka selleks kasutada, aga see ei ole peamine.

Usun, et Stanislavskit huvitas nimelt väike eluline vale suure siiruse taga. Eduühiskond püüdis nii tema ajal kui püüab praegugi vormida näitlejat „siirusemasinaks“, mille vastu näitleja kaitseb ennast... valetamisega. Ta kuulutab maailmale: „Küll ma olen siiras!“, läheb siis koju, paneb ukse kinni ja muutub endale järjekordse vale tõttu üha tülgastavamaks. Varsti tunnevad seda ka teised, kui ta oma masinat pidevalt ei täiusta. Stanislavski ei olnud masinatäiustaja, vaid püüdis selle poole, et näitleja ei suleks ust, et ta uuriks oma valet, keskenduks sellele, sest inimese vales on tema tõde, nõrkuses jõud.

Hea näitleja on „valetav masin“. Ta arendab tehnikat, et oma vale viimse vindini selgeks saaks; teeb mõistlikult proovi, et tema vales saaks tegelaskuju vale, kuid nõnda, et see vale ei pimestaks mõistust; ta proovib ka haltuurat tehes leida oma vales uusi nüansse. Nii hakkab tema mängus läbi eituse terenduma ehk ka siirus ja nii tema kui ka publik taipavad, et sellest ikkagi ei piisa...

Näitleja peab õppima selgeks vastuolude keele.

PEETER RAUDSEPP